

گزارش‌های تحلیلی
صنایع و بازارهای ایران و جهان

گزارنامه ویژه به کسب‌وکارهای ماندگار

ماندگاری فعلی

برجام

 www.passport.ir

 [@passport_report](https://twitter.com/passport_report)

ایران، ریسک سیاسی، ریسک سرمایه‌گذاری خارجی،

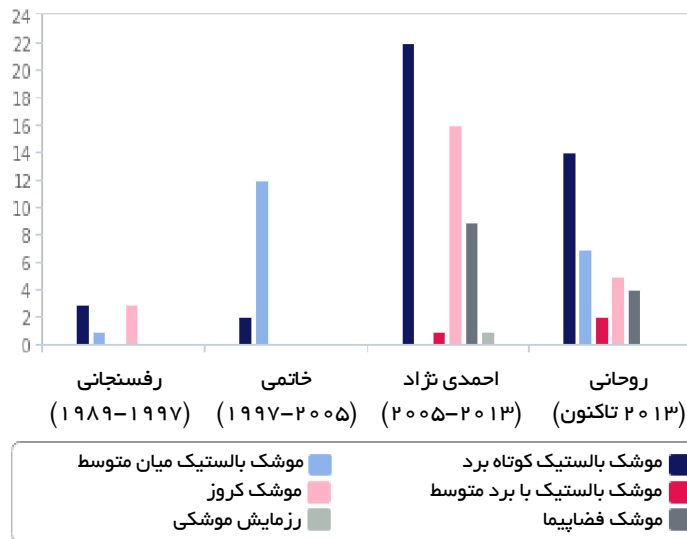
۱۵ ژانویه ۲۰۱۸

دیدگاه: احتمال این‌که توافق هسته‌ای ایران با کشورهای غربی، روسیه و چین در سه‌ماهه‌های آبی سال جاری همچنان پابرجا باقی بماند بسیار زیاد است. چرا که مقامات امنیتی و قانون‌گذاران ایالات متحده و همچنین متحدین اروپایی این کشور در تلاش‌اند تا رییس‌جمهور آمریکا، دونالد ترامپ را متقاعد نمایند که از توافقنامه هسته‌ای، خارج نشود. با این وجود، احتمال برهم خوردن این

توافقنامه نیز وجود دارد. زیرا ایالات متحده در حال تشدید نمودن مواضع خود علیه جمهوری اسلامی است. این موضوع، احتمال نخطی ایران از قوانین مصوب آمریکا و یا احتمال واکنش نظامی ایران را افزایش می‌دهد که این امر می‌تواند کشورهای غربی را از ادامه پایبندی به توافقنامه هسته‌ای منصرف نماید.

دونالد ترامپ در نظر دارد که توسعه فعالیت‌های نظامی ایران را متوقف کند
آمار پرتاب موشک‌های ایران (از ۱۹۸۹ تا کنون)

توجه: اطلاعات در تاریخ ۳۱ جولای ۲۰۱۷ به روز شده اند.
اطلاعات فقط مربوط به پرتاب‌های آزمایشی با متناهی درجه پرتاب و پرتاب‌های عملیاتی می‌باشد.
منبع: مرکز مطالعات ملی و استراتژیک، بی‌زیئس مانی‌تور

کارشناسان انتظار دارند که توافقنامه هسته‌ای ایران با گروه ۵+۱ (کشورهای آمریکا، بریتانیا، آلمان، فرانسه، روسیه و چین) در طی سه‌ماه‌های آتی سال جاری، همچنان پابرجا باقی بماند، زیرا قانون‌گذاران آمریکا و دولت‌های اروپایی در تلاش هستند تا نگرانی‌های دونالد ترامپ را در رابطه با آنچه که او آن‌ها را «نقص‌های کلیدی» برجام می‌خواند برطرف نمایند. با این وجود، کارشناسان تأکید می‌نمایند که احتمال برهم خوردن برجام در آینده، بیشتر شده است. سخت‌تر شدن محدودیت‌های اعمال شده از سوی آمریکا علیه فعالیت‌های هسته‌ای و فعالیت‌های نظامی غیر هسته‌ای ایران، احتمال تخطی ایران از قوانین مصوب آمریکا را افزایش می‌دهد که این امر، انگیزه‌های آمریکا برای خروج از برجام را بالا می‌برد. آمریکا تلاش می‌کند تا ایران را از لحاظ اقتصادی تحت فشار بگذارد و سپاه پاسداران این کشور را هدف قرار دهد. این رویکرد می‌تواند مقامات تهران را تشویق نماید که از برجام خارج شوند و یا فعالیت‌های نظامی خود را افزایش دهند که بروز هر یک از این دو رویداد به نوبه خود می‌تواند موجب خروج دولت‌های اروپایی از برجام شود.

ماندگاری احتمالی برجام در سه‌ماهه‌های آتی سال جاری

کارشناسان بر این باورند که برنامه جامع اقدام مشترک (برجام) میان ایران و قدرت‌های ۵+۱ در سه‌ماهه‌های آتی سال جاری همچنان پابرجا باقی خواهد ماند. همان‌گونه که کارشناسان انتظار داشتند دونالد ترامپ، تعلیق تحریم‌های مرتبط با برنامه هسته‌ای ایران را مجدداً تمدید نمود (۱۲ ژانویه ۲۰۱۸) که با این کار، فرصت بیشتری را برای تلاش‌های جاری در جهت برطرف نمودن آنچه که او آن‌ها را «نقص‌های کلیدی» برجام می‌خواند، فراهم آورد. از نظر دونالد ترامپ، این نقص‌های کلیدی عبارتند از ناتوانی برجام در توقف فعالیت‌های ایران در توسعه موشک‌های بالستیک، بندهای زوال‌پذیر برجام (بر اساس این بندها، محدودیت‌های اعمال شده بر فعالیت‌های غنی‌سازی، پس از ۱۰ تا ۱۵ سال برداشته می‌شوند) و عدم دسترسی کافی به سایت‌های نظامی ایران جهت بازرسی.

دونالد ترامپ طی نطق خود در جلسه تمدید تعلیق‌ها مجدداً عنوان نمود که از اعضای کنگره انتظار دارد که از طریق گنجاندن بندهایی جهت بازگرداندن سریع تحریم‌ها، مصوبه بازنگری در توافق هسته‌ای ایران را بهبود بخشند. برای مثال در صورتی که ایران، مدت زمان محدود شدن فعالیت‌های هسته‌ای خود را کاهش دهد و یا از انجام بازرسی‌ها از سایت‌های هسته‌ای ممانعت به عمل آورد تحریم‌های هسته‌ای به سرعت اعمال شوند. او همچنین از اعضای کنگره خواست تا در صورتی که ایران موشک‌های دوربرد خود را توسعه دهد و یا آزمایش کند به دولت آمریکا اجازه دهند که تحریم‌های شدیدتری را علیه ایران اعمال نماید. همان‌گونه که پیشتر عنوان شد کارشناسان احتمال می‌دهند که کنگره آمریکا چنین بندهای الحاقی را تصویب کند. به نظر می‌رسد که حزب جمهوری خواه کنگره از این استراتژی حمایت کند و همچنین احتمال می‌رود که برخی از دموکرات‌ها نیز به این بندهای الحاقی، رأی مثبت دهند تا همچنان توافق هسته‌ای را پابرجا نگه دارند.

ترامپ همچنین از کنگره خواست تا با همکاری متحدین کلیدی اروپایی خود، یک توافقنامه متمم تنظیم نمایند تا در صورتی که ایران، اقدامات فوق‌الذکر را به جا آورد این توافقنامه، اعمال تحریم‌های چندجانبه علیه ایران را تسهیل کند.

البته احتمال دارد که این مسأله، پیچیده‌تر شود: سه کشور اروپایی (بریتانیا، فرانسه و آلمان) با این استدلال که برجام، ابزار مؤثر و کارآمدی جهت منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای است همچنان به توافقنامه هسته‌ای پایبند باقی بمانند و درخواست‌های مکرر آمریکا مبنی بر انجام مذاکرات مجدد جهت تغییر دادن برجام را رد کنند (پذیرش انجام مذاکرات مجدد احتمالاً باعث خروج ایران از برجام خواهد شد). با این وجود، کارشناسان احتمال می‌دهند که میان کشورهای اروپایی و آمریکا، برخی توافقات حاصل شود که به ترامپ اجازه می‌دهد که ادعا نماید که برجام را اصلاح کرده است و با این حربه، ایالات متحده را در برجام باقی نگه دارند. برای مثال، ایالات متحده و سه کشور اروپایی (سه کشور اروپایی مشتاق هستند که آمریکا را در برجام باقی نگه دارند) می‌توانند توافق نمایند که در صورتی که ایران، موشک‌های دور برد خود را بیش از این توسعه دهد به طور مشترک تحریم‌های غیر هسته‌ای را علیه ایران وضع نمایند. آن‌ها همچنین به طور کلی می‌توانند توافق نمایند که در رابطه با آینده برجام (پس از تمام شدن چارچوب زمانی آن)، دور جدیدی از مذاکرات را با سایر امضاکنندگان برگزار نمایند. مذاکرات جدید، در صورتی که این پتانسیل را داشته باشد که امتیازات اقتصادی بیشتری را برای ایران به ارمغان آورد ممکن است با موافقت ایران مواجه شود.

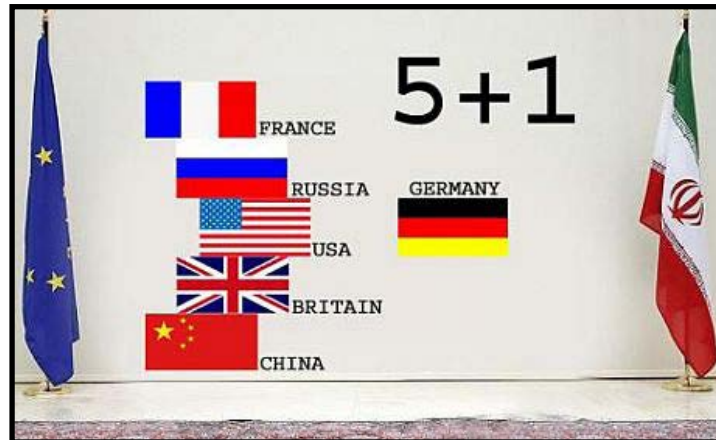

افزایش احتمال برهم خوردن برجام

با توجه به موضع گیرهای ستیزه جویانه دونالد ترامپ در قبال ایران، به نظر می‌رسد که احتمال برهم خوردن برجام افزایش یابد. مصوبه بازنگری در توافق هسته‌ای ایران، احتمالاً شروط سختگیرانه‌ای را در خصوص تعهدات ایران مطرح خواهد نمود که این اتفاق، احتمال اعمال مجدد تحریم‌های هسته‌ای علیه ایران را افزایش می‌دهد. اعمال تحریم‌های مجدد از سوی آمریکا بدین معناست که این کشور توافق هسته‌ای را نقض نموده و این امر ممکن است ایران را تشویق نماید که از برجام خارج شود. از سوی دیگر، وجود تحریم‌های مالی، وجود تحریم‌های هدفمند (تحریم‌های هدفمند در تاریخ ۱۲ ژانویه تمدید شد) و نامعلوم بودن توانایی آتی ایران برای تعامل با جامعه بین‌الملل می‌تواند موجب واگم و تردید تجار و سرمایه‌گذاران شود تا حدی که مقامات تهران متقاعد شوند که هزینه‌های توافق هسته‌ای بیشتر از منافع اقتصادی آن است و در نتیجه تصمیم بگیرند که به تعهد خود پایان دهند.

علاوه بر این، لفاظی‌های تند دولت ترامپ، هدف قراردادن سپاه پاسداران و نیت آشکار آمریکا مبنی بر کاهش تأثیر ایران در منطقه (با کمک متحدان خود) می‌تواند واکنش نظامی جمهوری اسلامی ایران (واکنش غیر هسته‌ای) را برانگیزد. برای مثال این واکنش می‌تواند به شکل افزایش فعالیت‌های توسعه موشک‌های دور برد و یا به شکل حمایت بیشتر از عاملین غیر دولتی منطقه‌ای نظیر حزب‌الله تبلور یابد. در صورتی که کشورهای اروپایی احساس نمایند که واکنش‌های ایران، منافع عمده آن‌ها را متزلزل و یا تهدید می‌کند، آنگاه این امر می‌تواند سه کشور اروپایی را تحریک نماید تا مواضع خود را به مواضع آمریکا نزدیک‌تر کنند که این رویداد، نهایتاً کشورهای اروپایی را تشویق خواهد کرد که از توافق هسته‌ای خارج شوند.

در نهایت این که کارشناسان پیش‌بینی می‌نمایند که محاسبات اشتباه از سوی طرفین توافق هسته‌ای می‌تواند موجب فروپاشی برجام شود. فروپاشی برجام منجر به درگیری نظامی طرفین توافق یا ناتبین آن‌ها در مناطق تحت کشمکش در خاورمیانه خواهد شد. احتمال بروز این درگیری‌ها در عراق و سوریه که کشورهای غربی، روسیه، ایران و نیروهای وابسته به ایران در آنجا حضور دارند زیاد است. از آنجایی که استراتژی دونالد ترامپ در قبال ایران، بر برخوردهای دیپلماتیک تکیه ندارد و روابط تهران-واشنگتن در دوران ریاست جمهوری دونالد ترامپ محدودتر شده است، احتمال بروز چنین سناریویی میان ایران و ایالات متحده یا متحدین منطقه‌ای آمریکا به طور چشمگیری افزایش یافته است.

مسئولیت صحت و سقم این گزارش بر عهده گروه تحقیقات بین‌المللی بیزریپورت نیست و تصمیم‌گیری مبتنی بر این داده‌ها مسئولیتی را برای گروه تحقیقات بین‌المللی بیزریپورت ایجاد نمی‌کند. همچنین سیاست‌های اتخاذ شده و مفروضات در نظر گرفته شده و پیش‌بینی‌های انجام شده لزوماً مورد تأیید گروه تحقیقات بین‌المللی بیزریپورت نیست.